

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 9 maja 2016 roku w sprawie z powództwa G. Z. przeciwko (...) Spółka Akcyjna w L. Oddział Ł. – Miasto w Ł. o zapłatę Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi oddalił powództwo (pkt 1.), zasądził od G. Z. na rzecz (...) Spółka Akcyjna w L. Oddział Ł.-Miasto w Ł. kwotę 2.400 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt 2.), nakazał pobrać od (...) Spółki Akcyjnej w L. Oddział Ł.-Miasto w Ł. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi kwotę 1.566,35 zł tytułem tymczasowo wyłożonych wydatków związanych z opinią biegłego z zakresu elektroenergetyki (pkt 3.) oraz nakazał pobrać od G. Z. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi - Widzewa w Łodzi kwotę 163 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych (pkt 4.).

Zażalenie na postanowienie w przedmiocie kosztów postępowania zawarte w punkcie 3. wyroku Sądu Rejonowego wniosła pozwana. Zaskarżonemu postanowieniu zarzuciła naruszenie przepisu art. 98 § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie w odniesieniu do wymienionych wydatków związanych z opinią biegłego z zakresu elektroenergetyki oraz przepisu art. 103 § 1 k.p.c. poprzez jego zastosowanie w sytuacji, w której wyżej wymienione koszty nie zostały wywołane niesumiennym lub oczywiście niewłaściwym postępowaniem strony pozwanej. Skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia w przedmiocie kosztów postępowania poprzez nakazanie pobrania od powódki na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi kwotę 1.566,35 zł tytułem tymczasowo wyłożonych wydatków związanych z opinią biegłego, a także zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania w postaci pozostałej kwoty wyłożonej przez pozwaną tytułem wydatków związanych z opinią biegłego oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Apelację od powyższego wyroku wniosła powódka, zaskarżając go w całości.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciła naruszenie przepisów i norm powołanych w uzasadnieniu, a w szczególności naruszenie:

1. art. 224 i art. 225 w zw. z art. 230 i 352 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie przepisów ustawy z dnia 1958 roku i art. 35 i 36, a także decyzji z 1976 roku,
2. art. 405, 415, 435 k.p.c. przez ich niezastosowanie,
3. art. 207, 2017, 227, 233, 365 k.p.c. poprzez odrzucenie wniosków dowodowych skarżącej i nie odrzucenie decyzji z 1976 roku, błędne ustalenie stanu faktycznego oraz przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów oraz nieuwzględnienie prawomocnych wyroków Sądu Wojewódzkiego, Okręgowego i Apelacyjnego, bez podania przyczyn ich odrzucenia, a które to wyroki wiążą strony postępowania, jak i inne Sądy i organy administracji państwowej.

Powódka wniosła o zmianę wyroku poprzez zasądzenie wynagrodzenia – odszkodowania za korzystanie z jej nieruchomości przez pozwanego od dnia 01.05.2013 r. do dnia 30.04.2014 roku w wysokości 38 363,10 złotych, zmianę wyroku w zakresie obciążenia powódki kosztami postępowania na rzecz pozwanej przez zniesienie wzajemne kosztów stron postępowania. Dodatkowo skarżąca wniosła o powołanie biegłego dla oceny wynagrodzenia – odszkodowania za korzystanie z nieruchomości.

Jeżeli powyższe zmiany wyroku byłyby niemożliwe, to skarżąca wniosła o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do rozpoznania w normalnym trybie.

W odpowiedzi na zażalenie pozwanej w zakresie kosztów sądowych powódka wniosła o odrzucenie zażalenia pozwanej w całości z uwagi na to, że to strona pozwana powinna być obciążona kosztami w całości.

W odpowiedzi na apelację powódki pozwana wniosła o oddalenie apelacji w całości oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powódki okazała się zasadna i skutkowałą uchYLENIEM wyroku i przekazaniem sprawy Sądowi Rejonowemu dla Łodzi – Widzewa w Łodzi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Odnosząc się do apelacji powódki wskazać należy, iż wprawdzie zgodnie z petitum apelacji zawiera ona zarzuty dotyczące zarówno norm prawa procesowego, jak i materialnego, to Sąd ograniczy się do tych, które skutkowałą uchYLENIEM rozstrzygnięcia Sądu I instancji.

Rozważania związane z przyczynami uchYLENIA orzeczenia zapadłego w niniejszej sprawie należy rozpocząć od stwierdzenia, że Sąd Okręgowy nie podziela stanowiska Sądu pierwszej instancji.

W niniejszej sprawie za bezsporne uznać należy, iż decyzją z dnia 30 sierpnia 1976 r. wydaną na podstawie art. 35 i 55 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (Dz. U. Nr 10, poz. 64 ze zm.), Naczelnik Urzędu (...) w Ł. zezwolił Zakładowi (...) na przeprowadzenie linii 110kV R. – R. - D. przez szereg nieruchomości w pasie operacyjnym o szerokości 16 m, w tym również przez działkę nr (...) położoną w Ł. przy ulicy (...) należąca do G. Z.. W dniu 30 grudnia 1978 roku Prezydent Miasta Ł. wydał decyzję zezwalającą ówczesnemu Zakładowi (...) na budowę linii energetycznej napowietrznej 110 UV R. – R. II na terenach, na których usytuowane były grunty powódki.

Uwadze Sądu Rejonowego umknęło, iż w wyniku decyzji Starosty (...) Wschodniego z dnia 15 listopada 2007 roku powódka odzyskała własność nieruchomości – działki nr (...) - wywłaszczonej uprzednio na cele publiczne w 1988 roku. Działka (...) również została zwrócona powódce. W konsekwencji Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem (zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 8 lipca 2010 roku w sprawie o sygn. akt I ACa 373/10) z dnia 11 lutego 2010 roku w sprawie o sygn. akt II C 1307/09 nakazał (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. usunięcie trzech słupów linii energetycznej znajdujących się na nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...), oznaczonej jako działka nr (...). Wyrokiem z dnia 7 maja 2013 roku w sprawie o sygn. akt II C 975/11 Sąd Okręgowy w Łodzi zasądził na rzecz powódki G. Z. od (...) S. A. w Ł. odszkodowanie w wysokości 204.603,20 zł za korzystanie przez pozwanego z nieruchomości powódki bez tytułu prawnego w okresie od 1 stycznia 2008 roku do zamknięcia rozprawy.

Zacytowane powyżej akty prawne w doniosły sposób rzutowały w sferę uprawnień właścicielskich powódki, przy czym aż do 2007 r. powódka w zasadzie nie mogła dać skutecznego odporu państwowym organom administracyjnym. Jednocześnie administracyjne tryby wywłaszczeniowe wywołały daleko idące reperkusje w sferze stosunków cywilnoprawnych.

Sąd Okręgowy podziela stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2014 r., III CZP 87/13, Legalis nr 797812) powtórzone w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2014 roku, III CZP 9/14, Legalis nr 897447) zgodnie z którym, „wykonywanie uprawnień w zakresie wynikającym z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (tekst jedn.: Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 z późn. zm.), stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania, nie prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu”. W uzasadnieniu uchwały z dnia 8 kwietnia 2014 r. Sąd Najwyższy wyjaśnił w szczególności, że „decyzja mająca podstawę w art. 35 ust. 1 ustawy o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (art. 70 ust. 1 u.g.g. i art. 124 ust. 1 u.g.n.) wywołuje trwałe skutki nie tylko w tym sensie, że nie można ich dowolnie odwrócić, ale i w tym sensie, że nie konsumują się one przez jedno doniesienie dla obrotu prawnego zdarzenie (jak np. w typowym wywłaszczeniu - odjęcie prawa własności). Decyzja ta prowadzi do wywłaszczenia właściciela nieruchomości przez trwałe ograniczenie jego prawa. Przedsiębiorca korzystający z urządzeń przesyłowych przystępuje do wykonywania uprawnień, jakie dla niego

wynikają z ustaw wywłaszczeniowych nie „obok” właściciela, niejako wytyczając sobie zakres władztwa nad cudzą nieruchomością działaniami manifestowanymi na zewnątrz (co jest właściwe dla posiadacza służebności gruntowej), ale w obszarze, w którym właściciel został ograniczony w przysługującym mu prawie w interesie publicznym i na rzecz Państwa. Zakres uprawnień, jakie przysługują przedsiębiorcy przesyłowemu po wydaniu w stosunku do właściciela nieruchomości decyzji na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy wywłaszczeniowej z 1958 r. (art. 70 ust. 1 u.g.g. i art. 124 ust. 1 u.g.n.) determinowała i determinuje ustawa (art. 35 ust. 2 ustawy wywłaszczeniowej z 1958 r. i art. 70 ust. 2 u.g.g.), a od dnia 1 sierpnia 1998 r., tylko co do wejścia na nieruchomość w celu przeprowadzenia konserwacji urządzeń, musi on mieć podstawę w umowie z właścicielem lub w decyzji administracyjnej (art. 124 ust. 6 u.g.n.). Działania przedsiębiorcy korzystającego z urządzeń przesyłowych, który legalnie postawił na cudzej nieruchomości w związku z wywłaszczeniem jej właściciela przez ograniczenie przysługującego mu prawa własności, polegające na wstępie na tę nieruchomość i podejmowanie w stosunku do własnych urządzeń działań koniecznych dla zapewnienia im sprawności technicznej, jest wykonywaniem uprawnień zagwarantowanych takiemu przedsiębiorcy w ustawie (art. 35 ust. 2 ustawy wywłaszczeniowej z 1958 r. i art. 70 ust. 2 u.g.g.), albo w decyzji, dla której podstawę tworzy art. 124 ust. 6 u.g.n. Nie są to akty posiadania cudzej nieruchomości, skierowane przeciwko jej właścicielowi, których wykonywanie mogłoby doprowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej, w zakres której wchodziłoby uprawnienia do wykonywania w stosunku do nieruchomości takich działań, na które przedsiębiorcy pozwalają ustawy wywłaszczeniowe”.

W ocenie Sądu Okręgowego uznanie, że powódka nie posiada tytułu prawnego powoduje, że rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego jest nieprawidłowe. Korzystanie przez pozwaną z nieruchomości powódki ma charakter bezprawny, na co wskazywały również wyżej wskazane prawomocne orzeczenia.

Rację należy przyznać skarżącej, która podniosła, że Sąd Rejonowy naruszył art. 217 k.p.c. poprzez pominięcie wniosków dowodowych strony. Aż do zamknięcia rozprawy strony są uprawnione do przytaczania okoliczności faktycznych i zgłaszania wniosków dowodowych na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej (art. 217 § 1 k.p.c.). W rozpoznawanej sprawie Sąd pierwszej instancji oddalił wnioski dowodowe o przesłuchanie w charakterze świadka eksperta z Miejskiej (...) w Ł., o zobowiązanie pozwanego do dostarczenia pisma z dnia 25.08.2004r. TG/TG- (...) dotyczącego wytycznych w zakresie wyznaczania stref ochronnych, o przeprowadzenie dowodu w terenie, o zapoznanie się przez Sąd z aktami spraw II C 2354/91, II C 1721/93, I Aca 373/10, I Aca 832/13, I Aca 650/15, I Aca 725/15, o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego z zakresu elektroenergetyki, o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu wyceny nieruchomości i zarządu nieruchomościami, ponieważ dowody te, w jego ocenie nie miałyby wpływu na rozstrzygnięcie wydane w niniejszej sprawie, a ich dopuszczenie skutkowałoby jedynie przedłużeniem toczącego się postępowania w sprawie. Sąd Okręgowy stoi na stanowisku, że przeprowadzenie dowodu jedynie z opinii biegłego w zakresie instalacji elektrycznych i elektroenergetycznych L. K. – na okoliczność określenia wartości pola elektromagnetycznego na nieruchomościach powódki związanego z przebiegającą przez nie linią elektroenergetyczną WN 110 kV i wyznaczenia strefy ochronnej wokół tejże linii oraz tzw. strefy eksploatacyjnej, która ostatecznie nie była przydatna – okazało się niewystarczające i w konsekwencji doprowadziło do tego, że nie została rozpoznana istota sprawy. Nie sposób zgodzić się z twierdzeniem, że dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego L. K. wystarczyło do wyjaśnienia spornych kwestii dotyczących stanu prawnego nieruchomości oraz związanego z ustanowioną na niej służebnością przesyłu wynagrodzenia na rzecz powódki.

Przedmiotowe rozstrzygnięcie było podyktowane tym, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy, wobec czego kontrolowane orzeczenie nie nadawało się do weryfikacji w toku instancji, co wiązało się z wyeliminowaniem go z obrotu prawnego.

Pojęcie "istoty sprawy", o którym mowa w art. 386 § 4 k.p.c., dotyczy jej aspektu materialno-prawnego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że do nie rozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie Sądu I instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy. W szczególności chodzi zaś tutaj o różnego rodzaju zaniedbania, które w ogólnym rozrachunku polegają na zaniechaniu zbadania materialnej podstawy żądania albo pominięciu merytorycznych zarzutów stron przy jednoczesnym bezpodstawnym przyjęciu, że istnieje

przesłanka materialno-prawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. wyrok SN z dnia 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936, poz. 315; postanowienia SN z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, opubl. OSNC Nr 1/1999 poz. 22; z dnia 15 lipca 1998 r., II CKN 838/97, opubl. Legalis nr 133268; z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, opubl. baza prawna Legalis nr 125401 oraz wyroki SN z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, opubl. OSP Nr 3/2003 poz. 36; z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, opubl. baza prawna Legalis nr 1327489; z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, Legalis nr 117634).

Nierozpoznanie istoty sprawy to zaniechanie przez sąd badania materialnej (istotnej) podstawy żądania pozwu oraz, ewentualnie merytorycznych zarzutów pozwanego. Sąd Rejonowy. "Nierozpoznanie istoty sprawy" oznacza uchybienie procesowe sądu pierwszej instancji polegające na całkowitym zaniechaniu wyjaśnienia istoty lub treści spornego stosunku prawnego, przez co rozumie nie wniknięcie w podstawę merytoryczną dochodzonego roszczenia, a w konsekwencji pominięcie tej podstawy przy rozstrzygnięciu sprawy. Oceny, czy Sąd I instancji rozpoznał istotę sprawy, dokonuje się zaś na podstawie analizy żądań pozwu, stanowisk stron i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia.

W realiach rozpoznawanej sprawy powódka G. Z. domagała się od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w Ł. Oddział Ł.-Miasto w Ł. zapłaty wynagrodzenia w wysokości 30.900 złotych za okres od dnia 1.05.2013 roku do dnia wniesienia roszczenia. Tak sformułowane powództwo zostało w całości oddalone przez Sąd Rejonowy, który pominął zupełnie wydane w sprawie rozpoznanej pomiędzy powódką a pozwaną prawomocne orzeczenia Sądu Okręgowego oraz Apelacyjnego. Wskazać należy, że prawomocny wyrok sądu zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Związanie prawomocnym wyrokiem oznacza, że sąd obowiązany jest uznać, że kwestia prawna, która była już przedmiotem rozstrzygnięcia w innej sprawie, a która ma znaczenie prejudycjalne w sprawie przez niego rozpoznawanej, kształtuje się tak, jak przyjęto w prawomocnym wcześniejszym wyroku. Skutkuje ono brakiem możliwości zignorowania zarówno ustaleń faktycznych stanowiących bezpośrednio podstawę zapadłego uprzednio prawomocnego rozstrzygnięcia, jak i jego podstawy prawnej. Nie jest dopuszczalne odmienne ustalenie zaistnienia, przebiegu i oceny istotnych dla danego stosunku prawnego zdarzeń faktycznych w kolejnych procesach sądowych między tymi samymi stronami, choćby przedmiot tych spraw się różnił. Innymi słowy związanie prawomocnym wyrokiem oznacza niedopuszczalność w innej (późniejszej) sprawie o innym przedmiocie dokonywanie ustaleń i ocen prawnych sprzecznych z prawomocnie osądzoną już sprawą. Zakazane jest również prowadzenie postępowania dowodowego na okoliczności podważające ustalenia faktyczne zawarte w wiążącym prawomocnym orzeczeniu.

Wyrażone przez Sąd pierwszej instancji stanowisko jest zupełnie chybione, wobec czego poczyniony na tym tle wywód nie może się ostać. Na tym gruncie Sąd pierwszej instancji dopuścił się naruszenia art. 365 § 1 k.p.c., co zasadnie zostało podniesione przez skarżącą.

Reasumując okazuje się, że zachodzi konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego bez mała w całości - w zakresie określonego żądania pozwu. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy powinien przeprowadzić szczegółowe i rzetelne postępowanie dowodowe. Dopiero tak dokonane ustalenia pozwolą na wydanie w niniejszej sprawie prawidłowego rozstrzygnięcia.

Wskazać należało, że odniesienie się do pozostałych zarzutów apelacji należało uznać za bezprzedmiotowe. Wobec uchylenia wyroku Sądu Rejonowego również zarzuty zażalenia należało uznać za bezprzedmiotowe.

Wobec powyższego na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. wyrok podlegał uchyleniu, a sprawa została przekazana Sądowi Rejonowemu dla Łodzi – Widzewa w Łodzi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia, w tym również rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.